

Wetenschapper vindt

Paul Frielink

'Het aan de verdachte
verweten gedrag moet de
invalshoek zijn, niet de
werkwijze van politie of
een officier van justitie'

*Nieuwe hoogleraar
Openbaar Ministerie*

**'Gewoon negeren,
die aanvallen van
die paar advocaten'**

Foto: Marcel van Hoorn

Nederlanders hebben weinig vertrouwen in de strafrechtspleging, omdat het OM zo vaak zou blunderen. 'Blunders?', vraagt hoogleraar Paul Frielink. 'Noem één blunder van het OM die je vóóraf kon zien aankomen en niet alleen achteraf zo kon bestempelen.' Het negatieve beeld van justitie wordt versterkt door enkele strafrechtadvocaten.

.....
Michel Knapen
journalist
.....

Slordigheden, vormfouten, blunders. Voor het dagelijkse werk van het Openbaar Ministerie bestaan vele kwalificaties, die allemaal één teneur hebben: er wordt door 's lands officieren van justitie wat aangerommeld. Geen wonder dat de Nederlandse bevolking weinig vertrouwen heeft in de manier waarop de criminaliteit wordt bestreden. Ook Paul Frielink (1960), A-G in Arnhem en de eerste bijzonder hoogleraar Openbaar Mi-

nisterie (Universiteit Maastricht), kent de cijfers: 60 procent van de burgers heeft weinig tot geen vertrouwen in de strafrechtspleging. Zeg maar: weinig tot geen vertrouwen in het OM. In zijn rede *Het OM: schakel in een geloofwaardige strafrechtspleging*, die hij 18 september jl. uitsprak bij de aanvaarding van zijn leerstoel, ging hij uitgebreid in op oorzaken en gevolgen.

Frielinks kijk op de zaak is niet die van de politiek, de media of de advocatuur. OM-bashen is hem vreemd. Logisch, als A-G, maar ook als onafhankelijk wetenschapper – voor zover beide posities binnen één persoon te scheiden zijn – accepteert Frielink niet dat

justitie zo op het hakblok ligt. ‘Noem één blunder van het OM die je al vóóraf kon zien aankomen en niet slechts achteraf als zodanig kon bestempelen’, daagt hij uit. En om er direct aan toe te voegen: ‘Het OM heeft in het recente verleden één zo’n vóóraf te voorkomen fout gemaakt, en dat was toen de vertrouwelijke tapgesprekken van de Hell’s Angels met hun advocaten niet werden vernietigd. Meer van dat soort recente blunders ken ik niet.’

De media kennelijk wel, en daarmee ook de tv-kijker. En niet alleen vandaag. De geen-vertrouwensindex staat niet alleen in 2008 op 60 procent, toen TNS Nipo dat onder de bevolking peilde, maar bevindt zich al jaren zo laag. ‘Het OM realiseert zich dat maar al te goed’, zegt Frielink. ‘Naar mijn mening ook meer dan de zittende magistratuur. En de advocatuur maakt het allemaal niet zoveel uit.’

Het maatschappelijke draagvlak voor het OM wordt volgens Frielink niet alleen bepaald door factoren die alleen door het OM zelf zijn te beïnvloeden. Natuurlijk, snel en adequaat reageren op een misdrijf is een voorwaarde voor het vertrouwen dat burgers in justitie hebben. ‘Maar het beeld wordt ook bepaald door relaties met andere ketenpartners. Als we met de advocatuur rollend over de straat gaan, dan schept dat geen vertrouwen.’

Beeldvorming

En: het OM mag absoluut geen fouten maken, want dat is desastreus voor het vertrouwen. ‘Het OM doet zijn uiterste best, maar het is nu eenmaal erg druk en het is mensenwerk. Dan gaat er wel eens wat mis. Iets waarvan je achteraf zegt: dat had anders moeten. Maar het Openbaar Ministerie zoekt ook de juridische grenzen op, het móet zelfs die grenzen opzoeken. Daar is niks mis mee. Ik pleit er wel voor dat dat in alle openheid geschiedt. Verschaf je die openheid niet, dan sta je al snel op achterstand en krijg je de beeldvorming tegen.’

Alles opgeteld, zegt Frielink, levert het OM goed werk af. Er worden in Nederland jaarlijks 230 duizend misdrijven

‘Als we met de advocatuur rollend over de straat gaan, schept dat geen vertrouwen bij de burgers’

gepleegd en het overgrote deel wordt keurig afgedaan. Maar als het ergens fout gaat, dan wijst het vingertje al snel naar het OM. ‘In alle schakels van de strafketen worden wel fouten gemaakt’, zegt Frielink, ‘maar het OM wordt erop aangekeken. Tegen dat beeld is bijna niet te vechten.’

Het is ook een beeld dat door de media maar al te graag wordt getoond. ‘Media moeten fouten, of wat daarvoor doorgaat, van functionarissen en instanties benoemen. Gaat het een keer mis, dan plaatsen de media dat in een “context” door ook eerdere “fouten” te vermelden. Met zo’n apart kadertje willen ze kennelijk laten zien dat “fouten” van justitie in een lange traditie passen. Maar als het OM een boef vangt, dan zie je nooit een kadertje wat het OM allemaal goed heeft gedaan. Dat is dan geen nieuws.’

Bovendien zijn media ook selectief in hun berichtgeving. ‘Als de rechtbank een actie van het OM afstraft, staat het in de krant als blunder. Maar als het hof dat in hoger beroep alsnog goedkeurt, dan lees je er niet meer over. Zo wordt het OM onrecht aangedaan, en niet alleen door krantjes als *Splits* maar ook door de NRC.’

Schadelijk

Het beeld dat de media over het OM neerzetten, staat daarbij niet op zichzelf.

Het negatieve beeld wordt versterkt door een klein deel van de strafrechtadvocatuur, de advocaten die in grote zaken voor de camera uitleggen wat er nu weer mis is gegaan. Frielink: ‘Zij draaien daarbij steeds opnieuw dezelfde plaat, en ze verpersoonlijken het.’ Overigens, voegt Frielink toe, met het merendeel van de strafrechtadvocatuur heeft het OM een goede relatie. ‘We zijn *on speaking terms*, er is een basaal wederzijds vertrouwen. Natuurlijk kun je het ook dan over een concrete zaak met elkaar oneens zijn. Daar is niks mis mee.’

Maar dan die kleine groep – iedereen kent ze, Frielink wil hun namen niet noemen. ‘Kortzichtig zijn ze, omdat ze koste wat kost een zaak willen winnen. “Maar het gaat ons óók om het grotere belang van de strafrechtspeling”, is hun standaardantwoord.’ Frielink gelooft er niets van, en noemt hun opstelling ‘schadelijk’.

‘Persoonlijke aanvallen op het OM hebben geen pas. In ons strafvorderlijk systeem staat de tenlastelegging centraal. Het aan de verdachte verweten gedrag moet de invalshoek zijn, niet de werkwijze van politie of een officier van justitie. Die paar advocaten zijn zo ongeloflijk overtuigd van hun gelijk. En dan verwijten ze het OM tunnelvisie!’

Willen ze het OM bewust in diskrediet brengen? Frielink: ‘Ik weet het niet. Laten we vooral geen energie meer steken in die paar advocaten, dat is contraproductief.’ Gooit het OM daarmee de handdoek in de ring en accepteert het maar aanvallen van enkele advocaten? ‘Dat moet dan maar’, vindt Frielink. ‘Dat is beter dan keer op keer reageren op dezelfde aantijgingen. Steeds reageren op elkaar komt iedere keer weer in de pers en daar schiet je niets mee op. Gewoon negeren die aanvallen, dan kom je vanzelf minder vaak in de krant en op tv. Nu heeft nog 40 procent van de bevolking vertrouwen. Misschien neemt het vertrouwen wel toe als we niet meer op dat deel van de strafadvocatuur reageren. De media en de advocatuur beschouwen zich als waakhonden. Laten ze zich daar dan ook naar gedragen.’